

lasci sunaca nigde nisu tako lepi kao u bašti njene kuće» i govorila o poeziji i egzotici požarevačke čaršije, palanačkog biokopka ili seoskog groblja, već je i mnoge motive svoga slikarstva ponela otuda. Trave, oblaci, leptiri, ptica, balon, lampa itd., koji su prisutni u gotovo svim njenim slikama i koje je učinila simbolima skrivenog smisla, potiču iz njenog osećanja prirode i idiličnog patrijarhalnog života u detinjstvu. Utuda potiču i neizbrisiva sećanja i nezaboravne tajne, koji će kasnije ospadati njenu maštu i samo biti upotpunjeni novim doživljajima i iskustvima snova. I upravo srodnost simbola koji se javljaju u većini njenih slika, sa svim onim što je videla ili doživela u detinjstvu i mnogočnost tog odnosa, omogućuju višestruk pristup njenom delu.

Delo Milene Pavlović Barili nastalo je u samoci. Može se reći da su usamljenost i izdvojenost ishodišta njene umetnosti. Iz dubina te izdvojenosti javlja se nekad lagani poetski san, a nekada tama očajanja, kada njeni likovi podrazumevaju glas straha ili dobijaju stav nemoći pred onim nepojamnim što dolazi. Obespojkovajuće osećanje napuštenosti, izolovanosti i nesnaženja u tom prostoru daje njenoj umetnosti tada neku demonsku viziju, koja čini da se iza vidljivog naslute praznine i nepoznato. Njeni likovi uzalud pokušavaju da se uklope u ustrojstvo sveta, zato se nekada bolje osećaju u svojoj samodovoljnosti i postojanju u užvišenom spokojsvju. Stoga i slike Milene Pavlović Barili dobijaju jednu izrazitu egzistencijalnu dimenziju. One predstavljaju tumačenje izvesnih stanja, kao izraz nekog izgubljenog jedinstva. Jake simboličke snage, one istovremeno izražavaju individualne odnose i odnose sa svetom. Te slike poniru u dubine onog nesvesnog u njenom biću, sagledavaju unutarnje predele duše i otkrivaju sadržaje sna; one često imaju vrednost tumačenja snova i mistične opijenosti. Istovremeno, potiču iz slutnje, egzistencijalnog straha i putovanja s onu stranu postojanja. Te slike su i kao poetičan, prosvetan doživljaj, i kao iskrci o sebi i svetu; kao svojevrstan izraz individualnog životnog osećanja. I uvek su oblikovane takvim intenzitetom tajanstvenog da se iza svakog sna ili priče samo oseća ponor duše. Slike Milene Pavlović Barili ubličavaju ono što je tajanstveno ili nepojamno i nekakav nerazložan poetski san. Iza vela ili iza rešetaka, uvek nečeg za-gonjetnog ima u tim prikazima. Stvarnost ili snovi, ono podsvesno i ono doživljeno, a i zajedno sve to, otvaraju tajanstvene prostore koji potiru proticanje vremena i kroz koje ona traži sebe samu. Njeni umetnosti, koja stoji negde između stvarnosti i sna, u stvari, beleži njen stalno traganje za sobom samom. Milena Pavlović Barili priča nam na slikama mnogočano-zbivanje svog ličnog života i misteriju svoje sudbine. Stoga, ako bismo pokušali da saznamo kakvu poruku iz ovih dela, u konačnom vidu neodgonetljivih ili namerno skrivenih značenja, zapažamo da u tumačenju i odgonetnju ovih simbola i snova nikada nećemo uspeti u potpunosti. Slike Milene Pavlović Barili su duboko zapretene i nedokućive u svojim značenjima. Ključa za njihovo razumevanje nema. One su i sazdane tako da ne budu odgonetnute.

HRONIKA

SIMPOZIJUM »KONTRASTIVNA JEŽIČKA ISTRAŽIVANJA«
Piše: Jaroslav Turčan

Povodom proslave 25. godišnjice Filozofskog fakulteta, u Novom Sadu je 7. i 8. decembra 1979. održan simpozijum posvećen kontrastivnim ježičkim istraživanjima. Na njemu je preko 50 lingvista iz Mađarske, DR Nemačke, SR Nemačke, Poljske i naše zemlje prezentiralo rezultate svojih istraživanja. Rad simpozijuma odvijao se u sledećim sesijama: »Lingvističke teorije i kontrastivna istraživanja«; »Leksikografska istraživanja«; »Primena kontrastivnih istraživanja u prevodenju« i »Primena kontrastivnih istraživanja u nastavi«.

U sesiji »Lingvističke teorije i kontrastivna istraživanja« učesnici simpozijuma upoznali su se s nekim teorijskim aspektima kontrastivnog pristupa ježičkim istraživanjima i njihovim implikacijama. Ne zanemarujući radove ostalih, mišljenja sam da je potrebitno nešto podrobnejše prikazati priloge dvojice autora iz ove sesije.

U prilogu »Lingvistički pojmovi kontrasta« dr Ljubomir Mihailović pokazao je koje se teškoće javljaju ako se pri upore-

divanju jezika primene pojedini lingvistički teorijski modeli. Autor se zadražao na glosematskom, distributivnom i generativnom modelu.¹

U glosematskom modelu uporedivanje ima karakter kategorizacije, a u distributivnom karakter aproksimacije. Međutim, nijedan od ova dva modela ne pruža jedinstven kriterijum za uporedivanje, pa su stoga i mogućnosti uopštavanja, tj. donošenja opštih zaključaka o sličnostima i razlikama kontrastiranih jezika, znatno ograničene. Generativni model jezika takođe ne omogućava postizanje većih rezultata u uporedivanju jezika. Naime, osnovna pretpostavka generativne teorije je utvrđivanje karakteristika zajedničkih svim jezicima (univerzalija), pa što se u uporedovanju silazi »dublje« u osnovu (posebno sintakšku i semantičku) jezika, razlike se smanjuju a sličnosti rastu. Stoga bi zaključivanje na osnovu ovog modela govorilo mnogo o sličnostima, ali malo o razlikama uporedivanih jezika, čime bi bio promašen jedan od osnovnih ciljeva uporedivanja. Nasuprot lingvističkom kontrastu, koji je, kako autor kaže, »razlika u sličnosti«, generativni model vodi zaključku o »sličnosti u razlici«. Prema tome — zaključuje autor — ni glosematski, ni distributivni, ni generativni model ne mogu u potpunosti da se primene na kontrastivna ježička istraživanja.

Da li, možda, kontrastivna ježička analiza može da dà najbolje rezultate tek ako se izbegava isključivo oslanjanje na bilo koji teorijski lingvistički model? Na ovo pitanje dr Midhat Ridanović dao je, u svom prilogu »Neki važniji elementi jedne skice za teorijsku kontrastivnu analizu«, potvrđan odgovor. On smatra da se ne treba isključivo oslanjati na bilo koji model u kontrastivnoj analizi, zato što su »svi postojeći gramatički modeli izgrađivani prema određenim metateorijskim zahtjevima epistemološke naravi, i to da bi poslužili za opis pojedinačnih jezika, a ne za usporednu analizu dva jezika«. U kontrastivnoj analizi, po ovom autoru, treba poći od korpusa, tj. od konkretnih ježičkih građe. Do korpusa bi se došlo tako da se, prvo, brižljivo odabere niz reprezentativnih govornih i pisanih tekstova iz jednog od jezika koji se upoređuju i, drugo, da se ti tekstovi prevedu na onaj drugi jezik. Uslov je da prevod mora sačuvati gramatičnost i prirodnost toga jezika. U samoj analizi uporedivali bi se ovakvi tekstovi i razdvajale podudarne od nepodudarnih struktura. Naravno, neki opštelingvistički koncepti i kategorije, pogotovo oni čija je valjanost potvrđena u dosadašnjoj praksi, mogu i treba da se zadre i u ovakvoj analizi. Radeci dosledno s korpusom, obezbeđuje se veliki stepen obuhvatnosti kontrastivne analize, što, po autoru, nedostaže drugim pristupima.

U ostalim sesijama simpozijuma, kako i sami njihovi naziv ukuju, dominirala su pitanja i problemi primene kontrastivnih ježičkih istraživanja. Poseban akcenat u primeni dat je istraživanjima čiji je cilj unapredavanje ostvarivanja ravnnopravnosti jezika i pisama svih naroda i narodnosti u Vojvodini. Bilo je, tako, govor o prevođenju tekstova s društveno-političkom tematikom, o terminološkim rečenicima društveno-političke i samoupravne terminologije na srpskohrvatskom, mađarskom, slovačkom, rumunskom i rusinskom jeziku i sl. U istraživanja je bio uključen, što je posebno značajno, i veći broj mlađih istraživača i studenata.

Rezimirajući rad simpozijuma, istakao bih sledeće:

1. Opštegovlovenski karakter simpozijuma ukazuje na postojanje svesti jugoslovenskih lingvista da upravo situacija paralelne egzistencije i ravnopravne uloge mnogih jezika (međusobno dosta različitih i u genetskom i u tipološkom pogledu) u Jugoslaviji omogućava pun razvoj i zamah kontrastivnih ježičkih istraživanja, i to kako empirijskog, tako i istraživanja teorijskog karaktera.

2. Kao autori radova na simpozijumu su se pojavili ne samo naučni radnici iz instituta i s katedara za proučavanje jezika, nego i pojedinci iz obrazovnih, kulturnih i informativnih institucija, što pokazuje da kontrastivna ježička istraživanja kod nosa nisu privilegija isključivo ljudi koji se profesionalno bave naukom, već da postaju svojina sve šireg kruga ljudi.

3. Ovaj simpozijum zajednički su organizovali Institut za južnoslovenske jezike, Institut za mađarski jezik, književnost i hungarološka istraživanja, Institut za slovakistiku i Institut za strane jezike Filozofskog fakulteta u Novom Sadu. Ta činjenica svedoči o tome da se sve više prevazilaze barijere koje razdvajaju pojedine naučne oblasti i da se otvaraju nove, još šire perspektive interdisciplinarnim pristupima u istraživanju ježičke problematike.

¹ Bliža obaveštenja o ovim modelima zainteresovani čitalac može naći u knjizi Milke Ivić *Pravci u lingvistici*, Ljubljana 1970, i to: o glosematskom na stranama 162–167, o distributivizmu na stranama 142–144, a o generativnoj gramatiki na stranama 189–196.

»polja« — časopis za kulturu, umetnost i društvena pitanja, novi sad, katolička porta 5/II, telefon (021) 28-765
uredjuju: Lazar Bojanović, Milan Dunđerski, Slavko Gordić, Cvjetan Dimovski / sekretar Radmila Gličić / članovi izdavačkog saveta: Janko Banjai, Bosiljka Bojanović, Cvjetan Dimovski, Nedeljko Terzić, Lazar Elhart, Ksenija Maricki Gađanski, Slavko Mišković, Jeljana Palfi, Jordan Pešić, Božidar Rić, Miroslav Štajner, Milan Stanić (predsednik), Jovan Zivlak i Pero Zubac / izdaje npr dnevnik, oour »redakcija dnevnik«, novi sad, bulevar 23. oktobra 31. / direktor Vitomir Sudarski / osnivač pokrajinska konferencija saveza socijalističke omladine vojvodine / časopis finansira SIZ kulture SAP vojvodine / rukopise slati na adresu: redakcija »polja«, novi sad, poštanski fah 190 / godišnja pretplata 100 dinara, za inostranstvo dvostruko / žiro račun 65700-601-11971 npr dnevnik, oour »redakcija dnevnik«, sa naznakom za »polja« / lektor Zorica Stojanović / štampa »prosveta« novi sad, Stevana Sremca 13. / na osnovu mišljenja pokrajinskog sekretarijata za nauku i kulturu broj 413-152/73 časopis je oslobođen poreza na promet proizvoda i usluga.